

Vytváření územních podmínek pro doplnění občanského vybavení na venkově (zdravotních, sociálních a kulturních služeb) je součástí priority v oblasti soudržnosti společenství obyvatel území.

▪ Strategie rozvoje Královéhradeckého kraje na léta 2006-15

Strategie rozvoje Královéhradeckého kraje na léta 2006 – 15 je jedním z významných koncepčních dokumentů, určujících hlavní směry rozvoje tohoto kraje. Tvorba strategie vychází z moderních obecně uznávaných a podporovaných metodik tvorby strategických plánů založených na principech místní Agendy 21 s cílem respektovat zásady trvale udržitelného rozvoje. Výsledná strategie vychází ze skutečných a identifikovaných potřeb regionu a představuje dohodu významných regionálních aktérů o budoucích směrech rozvoje Královéhradeckého kraje. Postupnou realizací jednotlivých stanovených kroků může vést k naplňování dohodnuté vize a cílů.

Při zpracování zásad územního rozvoje kraje bylo vycházeno ze SWOT analýzy této koncepce a jsou vytvářeny územní předpoklady pro její postupné naplňování.

▪ Pilotní projekt Krkonoše

Pilotní projekt Krkonoše - využití biomasy jako obnovitelného zdroje energie je zaměřen na vhodné zhodnocení biomasy vznikající v oblasti Krkonoš. Mapuje možné zdroje biomasy ve vymezené oblasti a zabývá se efektivními způsoby jejího využití především jako obnovitelného zdroje energie. Vyhodnocuje jednotlivé druhy využitelné biomasy a současné způsoby nakládání s nimi, navrhuje možné metody zpracování biomasy.

Pilotní projekt se zabývá současným stavem v oblasti nakládání s biomasou ve vymezeném území, konstatuje jeho slabiny a rezervy. Nakládání s biomasou je uvedeno do kontextu s limity obhospodařování krajiny vyplývajícími z existence Krkonošského národního parku a pravidly hospodaření na jeho území.

Konkrétní požadavky na rozvoj využívání alternativních zdrojů energie nejsou předmětem řešení ZÚR. Tato oblast je zohledňována obecně v rámci priorit v oblasti životního prostředí.

V koncepci Zásady územního rozvoje Královéhradeckého kraje jsou podporovány cíle v souladu se strategickými dokumenty celostátní i regionální úrovně.

2. Údaje o současném stavu životního prostředí v řešeném území a jeho předpokládaném vývoji, pokud by nebyly uplatněny Zásady územního rozvoje

Dokument Zásady územního rozvoje Královéhradeckého kraje byl navržen monovariantně, jelikož se jedná o etapu návrhu. Ke zhodnocení byla předložena jedna varianta umístění a rozlohy jednotlivých lokalit.

Z hlediska umístění a rozsahu možných vlivů na životní prostředí a na obyvatelstvo je v SEA dokumentaci hodnocen stávající stav, tj. stav bez činnosti (**nulová varianta**) a **aktivní varianta** předkládaná v podobě Zásad územního rozvoje Královéhradeckého kraje. Možné vlivy aktivní varianty na životní prostředí jsou popsány v kapitole č. 3 a č. 5 tohoto hodnocení SEA.

Popis nulové varianty (stávající stav životního prostředí)

Nulovou variantu reprezentuje současný stav životního prostředí v zájmovém území bez realizace záměrů předkládaných v Zásadách územního rozvoje Královéhradeckého kraje. Upřednostnění nulové varianty se nepředpokládá.

2. 1 Geologie

Region Královéhradecka je součástí Českého masivu a má pestrou geologickou stavbu. V horských oblastech na severu a východě dominují krystalické horniny – metamorfity a vyvřeliny starohorního až prvohorního stáří. Převážná část území je však tvořena mladšími (mladopravohorními až čtvrtohorními horninami pokryvných jednotek, převážně usazeninami.

Pohraniční pohoří (Krkonoše, Orlické hory) jsou součástí lužické (západosudetské) geologické oblasti, tvořené převážně komplexem přeměněných hornin starohorního až staropravohorního stáří. Na jižní okraj Krkonoš přiléhá podkrkonošská pánev, vyplněná červenohnědými usazeninami permokarbonského stáří. Vnitrosudetská pánev se vyznačuje rozsáhlým komplexem usazených hornin od karbonu až po svrchní křídou. Sedimenty svrchního karbonu tvoří hřbet Jestřebích hor a černouhelný žacléřský, svatoňovický a hronovský revír. Červené permské usazeniny vyplňují Broumovskou kotlinu a zachovaly se i v severozápadním podhůří Orlických hor. Jižní polovinu regionu vyplňuje severovýchodní část rozlehlé křídové pánve, tvořené mořskými usazeninami svrchového stáří. Do severozápadní části zasahuje převážně pískovcová oblast jizerského vývoje se skalními městy, z nichž nejznámější jsou Prachovské skály. V jihovýchodní části regionu převažují jemnozrnné vápnité pískovce a slínovce (turon) orlicko-žďárského vývoje.

Čtvrtohorním pokryvným útvarem plošně dominují říční šterkopísky, tvořící ploché terasové stupně někdejších toků – předchůdců Labe, Orlice, Metuje, Úpy, Bystřice, Cidliny a jejich přítoků. Z dob ledových pocházejí ledovcové nánosy (morény) v krkonošských údolích a většina navátých uloženin – spraší a vátých písků. Čtvrtohorního stáří jsou také drobná tělesa chemogenních vápenců a vrchoništní a slatinná rašeliniště.

Po realizaci posuzované koncepce nedojde ke změně geologických poměrů zájmového území.

2. 2 Geomorfologie, reliéf

Královéhradecký region se vyznačuje rozmanitým a poměrně členitým georeliéfem, který je výsledkem dlouhého geologického vývoje. Vertikální členitost dosahuje největšího rozpětí v rámci České republiky, a to od 208 m n. m. na Cidlině (při hranici okresů Hradec Králové a Nymburk) po 1602,3 m n. m. na vrcholu Sněžky v Krkonoších.

Z hlediska regionálního geomorfologického členění náleží zájmové území do provincie Česká vysočina. Region dělíme do dvou hlavních a značně odlišných geomorfologických soustav, a to Krkonoško – jesenické (sudetské), zaujímavější severní až východní část a České tabule v jižní a západní části. Do regionu zasahují dvě podsoustavy, a to krkonošská (s částmi celků Krkonoše a Krkonošské podhůří) a orlická (s celkem Broumovská vrchovina a částí celků Orlické hory a Podorlická pahorkatina).

Realizací posuzované koncepce může dojít ke změně geomorfologie a reliéfu krajiny v důsledku hrubých terénních úprav a příprav území pro stavbu. Rozsah těchto změn však nelze v současné době objektivně určit.

2. 3 Hydrogeologické a hydrologické poměry

Území královéhradeckého regionu náleží téměř celé do povodí horního a středního Labe. Pouze část Broumovského výběžku je odvodňována řekou Stěnavou do povodí Odry, která ústí do Baltského moře. Regionem prochází hlavní evropské rozvodí mezi Severním a Baltským mořem.

V říční síti je nejvýznamnějším tokem řeka Labe, pramenící na Labské louce v Krkonoších v nadmořské výšce 1 384 m n. m. a protékající Krkonošemi a Krkonošským podhůřím převážně v jižním a jihovýchodním směru. V Královéhradeckém kraji je tok dlouhý 110 km, pod soutokem s Orlicí v Hradci Králové má Labe průměrný průtok 45,6 m³/s.

Na Labi byly vybudovány dvě menší vodní nádrže, a to Labská přehrada a Les Království. Prvním významnějším přítokem horního Labe je z levé strany Úpa, která pramení v Krkonoších pod Studniční horou v nadmořské výšce 1 432 m, její povodí má plochu 512 km², tok je dlouhý 78,7 km a průměrný dlouhodobý průtok u ústí Úpy činí 6,68 m³/s.

Dalším přítokem Labe opět z levé strany je Metuje, která pramení v Adršpašsko-teplických skalách u obce Hodkovice v nadmořské výšce 586 m. Její povodí má plochu 607,6 km², celý tok je dlouhý 77,2 km, dlouhodobý průměrný průtok u ústí řeky činí 6,08 m³/s. Metuje byla vyhlášena vodohospodářsky významným tokem a na jejím dolním povodí byla vybudována vodní nádrž Rozkoš.

Největším přítokem Labe v královéhradeckém regionu je řeka Orlice ústící zleva do Labe v Hradci Králové v nadmořské výšce 227 m. Vzniká spojením řek Divoké a Tiché Orlice v blízkosti města Týniště nad Orlicí v nadmořské výšce 247 m n. m. Celé povodí Orlice i s jejími zdrojnicemi zaujímá plochu 2 036 km², délka toku spojené Orlice od soutoku Divoké a Tiché Orlice je 35 km. Průměrný dlouhodobý průtok v jejím ústí činí 21,8 m³/s. Jejím nejvýznamnějším přítokem je Dědina ústící do Orlice z pravé strany v Třebechovicích pod Orebem.

Západní část regionu je odvodňována řekami Cidlinou a Mrlinou, úzký pás území na severním okraji okresu Jičín náleží do povodí Jizery. Plocha povodí řeky Cidliny činí 1 050 km², dlouhodobý průtok při ústí do Labe je 5,1 m³/s a délka jejího toku na území regionu je 65 km. Jejími největšími přítoky jsou Javorka a Bystřice.

Řeka Mrlina pramení u Příchvoje ve výšce 378 m n. m., průměrný dlouhodobý průtok činí 2,1 m³/s a délka toku na území regionu je 26 km.

Stěnava má svůj pramen v Polsku, Královéhradecký kraj opouští u Otovic a po tuto státní hranici má povodí 233 m². V profilu Otovice má průměrný dlouhodobý průtok 2,29 m³/s.

Přirozené vodní nádrže se v regionu prakticky nevyskytují. Rybníky byly v královéhradeckém regionu budovány od 14. do 16. století, později (18. a 19. století) byly opět rušeny díky snahám o intenzivnější využití půdy. Největší množství se vyskytuje

na Jičínsku (Jinolické rybníky), v povodí Dědiny (Broumar) a v Polabí. Další vodní plochy vznikly v Polabí těžbou šterkopísků.

Královéhradecký kraj poskytuje ve své velké části hodnotné území s příznivým geomorfologickým profilem a relativně málo narušené v horských a podhorských oblastech. To umocňuje jeho vodohospodářský význam ve vazbě na pramenní oblasti významných vodních toků Labe, Metuje a Orlice (včetně četných přítoků). Chráněné oblasti přirozené akumulace vod představují 44,5 % plochy celého Královéhradeckého kraje.

Na území Královéhradeckého kraje se vyskytuje celkem šest chráněných oblastí přirozené akumulace vod, a to Východočeská křída, Krkonoše, Orlické hory, Polická pánev, Severočeská křída a oblast Žamberk-Králíky.

Čistota vod v tocích je stále problémem, i když dochází k postupnému zlepšení. Většina toků regionu má na svých horních a středních tocích vody ve 2. třídě jakosti. Díky průmyslu i intenzivní zemědělské výrobě v okolí je více znečištěné Labe od Hradce Králové a Dědina, horší kvalitu vody mají také Cidlina s Bystřicí s 3. – 4. třídou jakosti.

Realizací posuzované koncepce může dojít ke změně hydrogeologických a hydrologických poměrů v území v důsledku hrubých terénních úprav a příprav území pro stavbu, stejně tak jako v důsledku zastavění zelených ploch a tím zapříčiněných změn odtokových poměrů v území. Rozsah těchto změn však nelze v současné době objektivně určit.

Změna hydrogeologických charakteristik území se nepředpokládá. Hydrologické poměry budou změněny zvýšením zastavěných ploch a tím i rychlejším odtokem vody z území. Pozitivní změnu v důsledku realizace koncepce lze očekávat u navržené protipovodňové ochrany území.

2. 4 Pedologické poměry

Půdní pokryv kraje zahrnuje skupiny nejúrodnějších půd (molické, illimerické a nivní) v oblasti rovin a pahorkatin (Polabí, jižní část všech okresů regionu), ve vrchovinách hnědé nenasycené a slabě kyselé půdy, prolínající se s některými hydromorfními půdami, a silně kyselé hnědé půdy a podzoly (kryptopodzoly) podhůří i horských masivů Krkonoš a Orlických hor.

Plošně i počtem podtypů dominují hnědé půdy (kambizemě). Vznikly zvětráváním převážně kyselých pevných i zpevněných hornin. Vytvořil se i o jílu obohacený iluviální kambický horizont.

Nasyčené kambizemě najdeme na svahovinách opuk (především v okresech Náchod a Rychnov nad Kněžnou) a na svahovinách bezkarbonátových permských hornin. (střední a jižní oblasti okresu Trutnov, severovýchod Náchodska a Jičínka). Eutrofní kambizemě tvoří menší či větší okrsky v areálech kyselých kambizemí, ležících na svahovinách permských hornin i na svahovinách svorů a fylitů v podhůří Orlických hor, Krkonoš a v Broumovské vrchovině. V nižších polohách těchto hornatin na ně navazují silně kyselé kambizemě (rovněž na svahovinách uvedených hornin) v celcích s podzoly. Na nevápnitých pískovcích České vysočiny v jižní části Trutnovska, jihovýchodním výběžku kraje, v nivě Orlice, na západě Rychnovska a v Broumovském výběžku vznikly větší celky arenických kambizemí (s podzoly a litozeměmi).

Na krkonošských rozsochách a na hřbetu Orlických hor se nacházejí rozsáhlé oblasti podzolů, vázaných na svahoviny kyselých intruzív, rul a granulitů (v nižších polohách pak na pískovcové tabule a hřbety Broumovské vrchoviny, Turnovské pahorkatiny, místy i Kocléřovského hřbetu). V nižších partiích navazují na podzoly různě velkými celky také kryptopodzoly, v nichž se kromě podzolizace značně projevilo i zvětrávání (hnědnutí).

Při hranici s Polskem najdeme na výchozech uvedených hornin vedle podzolů i litozemě, které tvoří doprovodnou složku arenosolů i na pískovcích v Broumovské a Jičínské pahorkatině. Menší rozlohu zaujímají rankery, které se ojediněle vyvinuly ve vrcholových částech hor a při hranici okresu Jičín a Semily.

Pokryv slinitých jíílů až slínů České tabule na severovýchodě a západě kraje, v jihu Jičínska a Náchodska i na severozápadě Rychnovska tvoří pararendziny. V regionu kambizemí dystrických a podzolů se v jihovýchodní části Krkonoš vytvořily na svahovinách vápenců menší plochy většinou mělkých rendzin.

Nejproduktivnější oblasti Královéhradecka pokrývají molické půdy – černozemě a černice. Černozemě vznikly v jihozápadní části kraje, v okresech Hradec Králové a Jičín (část Urbanické brány, povodí Cidlina na Novobydžovsku), lokálně i na Rychnovsku, černice leží na západě a jihu kraje, ojediněle i na jihozápadě Rychnovska a Jičínska. Méně jsou v regionu rozšířeny luvizemě, které jsou vázány na spraše, na kyselé terasové štěrky a štěrkopísky především v jihozápadní a východní části kraje, na jihu Trutnovska a Náchodska a v Broumovském výběžku. V zónách hnědozemí tvoří místy jejich doprovodnou složku.

Poměrně rozšířeny jsou v jižní a jihozápadní oblasti kraje šedozemě, tvořící přechodný půdní typ mezi černozeměmi a luvizeměmi.

Mezi hydromorfními půdami převládají gleje. Šedorezivý glejový redukční horizont, který se vytvořil stagnující hladinou podzemní vody se vyvinul podél četných malých vodních toků i podél horních úseků větších řek, pramenících v horských i podhorských oblastech regionu. Pseudogleje se vyskytují především v Žacléřském výběžku podhůří Orlických hor a Krkonoš. Větší rozlohu zaujímají jako doprovodný půdní typ, v areálech kyselých kambizemí po celém území královéhradeckého regionu.

Ve vrcholových částech Orlických hor a Krkonoš, místy i v Broumovském výběžku vznikly postupným zarůstáním depresí a pramenišť ostrůvky vrchovištních organozemí. Slatinné organozemě (rašelinné půdy) naopak vznikly ve sníženinách Broumovské a Královéhradecké kotliny aj.

Bezkarbonátové nivní sedimenty v širších nivách velkých řek (Labe, Úpa, Metuje, Orlice aj.) pokrývají fluvizemě – nivní půdy, vzniklé akumulací humusu s periodickou fluviální akumulací, jejímž projevem je texturní různorodost.

Změna pedologických poměrů v území se po realizaci nepředpokládá. Pokud by nedošlo k realizaci posuzované koncepce, nedošlo by ani k dalšímu záboru půdy kategorie ZPF.

2. 5 Klimatické poměry

Podle klimatické klasifikace náleží Královéhradecký kraj od chladné oblasti, přes

mírně teplou oblast až do teplé oblasti. Oblasti s nadmořskou výškou do 300 m n. m., tedy zejména převážná část okresu Hradec Králové a jižní část okresu Jičín, jsou zařazovány do teplé klimatické oblasti, severní část okresu Jičín a většina plochy okresů Trutnov, Náchod a Rychnov nad Kněžnou leží v mírné klimatické oblasti, oblasti s nejvyšší nadmořskou výškou (Krkonoše, vyšší partie Orlických hor) patří do chladné klimatické oblasti.

Srážky jsou ovlivňovány orografickými charakteristikami. Nejmenší roční úhrny srážek jsou zaznamenávány v rovinné části regionu (kolem 600 mm), nejvyšší v horských oblastech Krkonoš (nad 1 000 mm, v nejvyšších polohách i 2 000 mm). V plošném rozdělení srážek se v oblasti Krkonoš poměrně výrazně projevují návětrné a závětrné efekty. V převládajícím západním proudění jsou pozorovány větší srážkové úhrny na západě Krkonoš a nižší úhrny na východě.

Počet dnů se sněhovou pokrývkou roste s nadmořskou výškou, od cca 40 dnů v nížinách po 160 dnů v nejvyšších oblastech Krkonoš a cca 120 dnů ve vrcholových partiích Orlických hor.

Přízemní vítr je silně ovlivněn konfigurací terénu. Na území regionu převládají západní složky proudění, nelze zanedbat ani vyšší četnost proudění z jihovýchodního sektoru. Průměrné rychlosti větru se pohybují od přibližně 2 m/s v nížinách, až po více než 6 m/s ve vyšších polohách Krkonoš.

Rovněž délka slunečního svitu je závislá kromě zeměpisné šířky i na konfiguraci terénu a na zeslabování slunečního záření zákalem z průmyslových zdrojů, mlhou nebo oblačností. Na jihu regionu je průměrná roční suma slunečního svitu kolem 1 500 – 1 550 hodin, na severu a na severovýchodě klesá k 1 400 až 1 450 hodinám. V letních měsících klesá délka slunečního svitu s rostoucí nadmořskou výškou, protože v horských oblastech je v létě více oblačnosti. V zimě je naopak pozorována přímá úměra mezi oběma veličinami, neboť v rovinách bývají četnější inverzní mlhy.

Změnu klimatických charakteristik území, které by byly vyvolány realizací posuzované koncepce, nelze v současné době objektivně určit. Vzhledem k tomu, že dojde k zastavění nových nezpevněných ploch, dojde ke změně odtokových poměrů v území a tím i k ovlivnění klimatu.

2. 6 Fauna a flóra

V pestrých ekologických podmínkách se během vývoje živé přírody v posledním geologickém období (postglaciálu – holocénu) vytvořila značně rozmanitá rostlinná společenstva s více než 2 000 druhy vyšších rostlin.

Květena královéhradeckého regionu je velmi bohatá a rozmanitá díky členitosti terénu, geologickému podloží a poloze v dosahu migrace z Karpat. Spolu s nimi působí různorodé klimatické vlivy v závislosti na nadmořské výšce, jejíž rozpětí je v Čechách největší.

Ve východních Čechách bylo během 200 let nalezeno 2 300 druhů vyšších rostlin. Některé z nich již vyhynuly, některé sem byly jen jednorázově zavlečeny, další se v posledních letech šíří. Do území regionu zasahují všechny tři fytogeografické obvody. Do obvodu teplomilné květeny (termofytika) řadíme Polabí a povodí Cidliny. Pro tuto fytogeografickou jednotku jsou charakteristické jednak zbytky lužních lesů v nivě Labe

a Cidlina a teplomilné doubravy a dubohabřiny v prostoru říčních teras a plošin Východolabské tabule.

Evropským unikátem je flóra Krkonoš, řazených do fyto geografického obvodu horské květeny. V podmínkách, kde červenkový průměr teplot vzduchu nepřesahuje 10 °C, dodnes existuje krkonošská tundra s jedinečnými glaciálními relikty, druhy, přežívajícími zde z doby ledové, které jinde v Evropě rostou jen v subarktickém či arktickém pásu. Zdejšími specifickým poměrům vděčí za svůj vznik také cca tři desítky krkonošských endemitů (nejznámější z nich je jeřáb krkonošský). V Krkonoších nalezneme také živočišné glaciální relikty a mezi bezobratlými i několik endemických forem.

Pozoruhodným rysem nejnižších poloh regionu je reliktní výskyt horských prvků v polohách přibližně 240-280 m n. m., vázaných zejména na tzv. hradecké lesy, táhnoucí se od Hradce Králové asi 30 km k jihovýchodu, které jsou na severní straně omezeny tokem Orlice.

Unikátním jevem v pahorkatinném stupni regionu jsou oblasti kvádrových pískovců s geomorfologicky výraznými útvary skalních měst. Na Broumovsku mají biocenózy skalních měst blízko k přirozenému, resp. původnímu stavu. Tyto biotopy osídlují ptačí společenstva naznačující původ řady druhů vázaných druhotně na urbanizované prostředí měst a obcí.

Bez realizace koncepce nedojde ke koordinované přípravě dalšího zastavování zelených ploch a nebudou vytvářeny podmínky pro další ochranu stanovišť rostlin a živočichů, kteří se na těchto plochách určených k zastavění v současné době nacházejí.

2. 7 Zvláště chráněná území, území přírodních parků, územní systém ekologické stability, významné krajinné prvky, přírodní památky

Královéhradecký kraj je z pohledu přírodního potenciálu velmi bohatým územím. Vzhledem ke kvalitám přírodního prostředí měl tento region v rámci státu vždy určité prioritní postavení v rozvoji chráněných území. Nachází se zde celá řada území nebo lokalit mimořádné přírodní hodnoty. Nadprůměrná je v Královéhradeckém kraji rozloha území s legislativní ochranou přírody a krajiny a dalších esteticky a přírodně zajímavých území. Jsou zde rezervace vyhlášené mezi prvními u nás, první chráněná krajinná oblast (CHKO Český ráj v roce 1955) a první národní park (KRNAP v roce 1963). Prvně se tu systematicky rozvinula také doplňková forma územní ochrany, totiž síť tzv. evidovaných (registrovaných) lokalit, které mimo jiné zahrnovaly návrhy vlastních chráněných území a z nichž později vzešly významné krajinné prvky podle zákona č. 114/1992 Sb.

Nejvýznamnějším chráněným územím je Krkonošský národní park. Mimořádná přírodní a krajinářská hodnota Krkonoš byla potvrzena vyhlášením biosférické rezervace UNESCO. Tato biosférická rezervace zahrnuje na české straně Krkonoš území KRNAP včetně jeho ochranného pásma. Vysoký stupeň ochrany je zárukou zachování unikátních přírodních hodnot, které mají v nejvyšších polohách již vysokohorský charakter, a vzácné fauny a flóry tohoto území.

Na území Královéhradeckého kraje se dále rozkládají tři Chráněné krajinné oblasti (CHKO Orlické hory, CHKO Broumovsko, část CHKO Český ráj) a četná maloplošná zvláště chráněná území. Celková plocha velkoplošných ZCHÚ v Královéhradeckém kraji činí 1121,8 km², což představuje 23,5 % plochy území celého kraje. Ve smyslu celého kraje a

ve vztahu s celorepublikovým průměrem se jedná o nadprůměrný stav. Téměř čtvrtinu rozlohy kraje pokrývají velkoplošná chráněná území.

Vysoké je pokrytí regionu generely územních systémů ekologické stability (ÚSES).

V Královéhradeckém kraji je dále registrováno 5 přírodních parků (Orlice, Les Včelný, Údolí Rokytanky a Hvězdné, Hrádeček a Sýkornice). Přírodní parky slouží k ochraně krajinného rázu s významnými soustředěnými estetickými a přírodními hodnotami.

Na území Královéhradeckého kraje je vyhlášeno celkem pět ptačích oblastí (ptačí oblasti Krkonoše, Rožďalovické rybníky, Žehuňský rybník a obora Kněžičky, Broumovsko, Orlické Záhoří) a padesát šest evropsky významných lokalit jako regionálních částí evropské sítě chráněných území.

Druhy, které jsou hlavním předmětem ochrany a druhy vyskytující se v jednotlivých ptačích oblastech, stejně tak jako druhy, jež jsou hlavním předmětem ochrany v jednotlivých evropsky významných lokalitách a druhy, jež se vyskytují na těchto lokalitách jsou uvedeny v příloze č. 5 tohoto dokumentu.

Územní systém ekologické stability je vybraná soustava ekologicky stabilnějších částí krajiny, účelně rozmístěných podle funkčních a prostorových kritérií – tj. podle rozmanitosti potenciálních přírodních ekosystémů v řešeném území, na základě jejich prostorových vazeb a nezbytných prostorových parametrů (minimální plochy biocenter, maximální délky biokoridorů a minimální nutné šířky), dle aktuálního stavu krajiny a společenských limitů a záměrů určujících současné a perspektivní možnosti kompletování uceleného systému.

Dle zákona č. 114/1992 Sb. o ochraně přírody a krajiny v platném znění je územní systém ekologické stability krajiny vzájemně propojený soubor přirozených i pozměněných, avšak přírodě blízkých ekosystémů, které udržují přírodní rovnováhu. Rozlišuje se místní, regionální a nadregionální systém ekologické stability. Základními skladebními prvky ÚSES jsou biocentra, biokoridory a interakční prvky.

Cílem ÚSES je vytvoření optimálního prostorového základu ekologicky stabilních ploch v krajině, které by příznivě ovlivňovaly okolní ekologicky méně stabilní části.

Ekosystém je funkční soustava živých a neživých složek životního prostředí, jež jsou navzájem spojeny výměnou látek, tokem energie a předáváním informací a které se vzájemně ovlivňují a vyvíjejí v určitém prostoru a čase.

Biocentrum je část krajiny, která svou velikostí a stavem ekologických podmínek umožňuje existenci druhů nebo společenstev rostlin a živočichů.

Biokoridor je část krajiny, která spojuje biocentra a umožňuje organismům přechody mezi biocentry.

Biocentra a biokoridory jsou rozlišeny dle jejich významu a rozsahu na lokální, regionální a nadregionální.

Interakční prvek je strukturální součást územního systému ekologické stability zprostředkovávající příznivé působení biocenter a biokoridorů na okolní ekologicky méně stabilní krajinu. Tento krajinný segment je zpravidla ekotonového charakteru, tzn. tvořící hraniční pásmo mezi rozdílnými druhy společenstev či ekosystémů. Typickými interakčními

prvky jsou lesní okraje, remízky, skupiny stromů, drobná prameniště, aleje, vysokokmenné sady, parky, atd.

Významný krajinný prvek – dle zákona 114/1992 Sb. o ochraně přírody a krajiny v platném znění je VKP definován jako ekologicky a geomorfologicky nebo esteticky hodnotná část krajiny utvářející její typický vzhled nebo přispívající k udržení její stability. Významnými krajinnými prvky jsou lesy, rašeliniště, vodní toky, rybníky, jezera, údolní nivy. Dále jsou jimi jiné části krajiny, které zaregistruje podle § 6 orgán ochrany přírody jako významný krajinný prvek, zejména mokřady, stepní trávníky, remízy, meze, trvalé travní plochy, naleziště nerostů a zkamenělin, umělé i přirozené skalní útvary, výchozy a odkryvy. Mohou jimi být i cenné plochy porostů sídelních útvarů včetně historických zahrad a parků.

Některé záměry, předkládané v posuzované koncepci k realizaci jsou v kontaktu s chráněnými územími kraje, což lze vyhodnotit jako negativní. Zároveň však jsou v Zásadách územního rozvoje kraje navrženy prvky ÚSES.

2. 8 Charakter krajiny a zástavby

Krajinný ráz je definován v § 12 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny v platném znění, jako zejména přírodní, kulturní a historická charakteristika určitého místa či oblasti, který je chráněn před činnostmi snižující jeho estetickou a přírodní hodnotu by neměl být záměrem nikterak narušen.

Řešené území zaujímá celé správní území Královéhradeckého kraje rozkládající se v severovýchodní části Čech při hranicích s Polskou republikou. Státní hranici provází na severu pohoří Krkonoše (nejvyšší vrchol Sněžka 1602 m n. m.), na východě pohoří Orlické hory (nejvyšší vrchol Velká Deštná 1115 m n. m.). Na severozápadě sousedí s Libereckým krajem, na západě a jihozápadě se Středočeským krajem, na jihu a jihovýchodě s krajem Pardubickým. Při jižní hranici kraje vytváří hladina Labe nejnižší místo kraje (202 m n. m.).

Rozlohou 4758 km² zaujímá Královéhradecký kraj šest procent rozlohy České republiky a řadí se na 9. místo v pořadí krajů. Je pátým krajem s nejvyšším podílem zemědělské půdy. K 1. lednu 2004 představovala zemědělská půda 58,8 % celkové rozlohy kraje, podíl orné půdy činil 40,7 % a lesy pokrývaly území z 30,9 %. Rozlohou je největší okres Trutnov, který tvoří téměř čtvrtinu rozlohy kraje, za ním následuje okres Rychnov nad Kněžnou s 21 % a zbytek území se rovnoměrně zhruba po 18 % dělí mezi tři zbývající okresy.

Královéhradecký kraj lze charakterizovat jako zemědělsko-průmyslový s bohatě rozvinutým cestovním ruchem. Průmysl je soustředěn do velkých měst, intenzivní zemědělství do oblasti Polabí. Největší koncentrací cestovního ruchu v České republice se vyznačují Krkonoše. Národní park Krkonoše zasahuje na území kraje dvěma třetinami své výměry a nacházejí se zde nejcennější lokality parku. Mezi chráněné krajinné oblasti patří Broumovsko, Orlické hory a Český ráj, jehož území bylo zapsáno mezi Geoparky UNESCO.

V zemědělství převažuje v rostlinné výrobě pěstování obilovin, řepky a kukuřice, významná je též produkce brambor a cukrovky.

Z celkového počtu 43 turistických oblastí vymezených pro domácí cestovní ruch se na území Královéhradeckého kraje nacházejí Podzvíčinsko, Kladské pomezí, Hradecko, Krkonoše – východ, na území sousedních krajů zasahují turistické oblasti Český ráj, Orlické hory a Podorlicko a Krkonoše - střed.

Pro základní členění krajiny na jednotlivé typy byl zvolen reliéf. Další členění bylo zvoleno podle využití území. Existuje řada dalších možných členění krajiny podle různých vlivů, dávajících krajině nezaměnitelný výraz, ale tyto vlivy jsou zařazeny jako specifické pro daný prostor. Na území Královéhradeckého kraje (lze říci, že celé ČR) je převažující mozaikovitě využití - zemědělská půda prostoupená lesy, remízky, mezemi, vodními plochami, zelení doprovázející vodoteče a dopravní trasy, urbanizovanými plochami i jednotlivými stavbami. Větší souvislé lesní porosty vytvářející lesní krajinu jsou zejména v horských oblastech. V nižších polohách jsou lesní komplexy výjimkami vycházejícími z místních podmínek. V souladu s těmito skutečnostmi se na území Královéhradeckého kraje vymezují následující oblasti se shodným typem krajiny: horské krajiny při horní hranici lesa, lesní krajiny, lesozemědělské krajiny, zemědělské krajiny, krajiny s výrazným zastoupením vodních ploch, krajiny urbanizované, krajiny izolovaných kuželů a krajiny skalních měst.

Horské krajiny při horní hranici lesa

Zahrnují území ležící v 8. vegetačním stupni a v polohách vyšších vegetačních stupňů, tedy nejvyšší polohy kraje. Přirozený pokryv nad horní hranicí lesa tvoří porosty kosodřeviny, keříčků, zakrslých smrčín a přirozené vysokohorské bezlesí. V nejvyšších partiích se objevuje i holá půda, kameny nebo obnažené skály. Specifické pro tento typ krajin jsou i klimaticky podmíněné tzv. polygonální půdy. Dolní hranice tohoto krajinného typu je vymezena klimaticky podmíněnou přítomností souvislejších stromových porostů.

Využitelnost těchto krajin pro zemědělství či lesnictví je velmi malá, a jedná se tak o nejméně člověkem ovlivněný typ krajin u nás. V minulosti však byla i zde lidskými zásahy zvýšena výměra bezlesí na úkor kosodřeviny nebo lesa. V současné době jsou nejvýznamnější přímé lidské zásahy spojeny s cestovním ruchem (hotely, lanovky, sjezdovky a jejich příjezdové cesty, turistické stezky apod). Jejich vliv je o to nebezpečnější, že ekologická stabilita horských bezlesých společenstev je přirozeně velmi křehká.

Krajina je zde polootevřená až otevřená. Tento typ krajin je v kraji zastoupen málo, pouze v nejvyšších polohách Krkonoš, je ale natolik odlišný a specifický, že je vymezen samostatně.

Lesní krajiny

Lidskými zásahy méně pozměněný, vzácně až přírodní, typ krajin. Lesní krajiny jsou charakteristické velkou převahou lesních porostů, lesy zabírají přes 70 % plochy. Nezáleží přitom na jejich druhovém složení. Rozpětí antropogenního ovlivnění kolísá od jehličnatých monokultur přizpůsobených mechanizaci lesních prací až po přirozené lesní porosty nacházející se převážně na extrémních stanovištích a horských svazích.

Lesy se zachovaly převážně na půdách nevhodných pro zemědělství. Ve vyšším a členitějším území, pro zemědělství méně vhodném, již lesy převažují.

Jádrem každé lesní krajiny je větší lesní celek. Lesní krajiny někdy zahrnují i menší nelesní enklávy v podobě sídel, zemědělských ploch, vodních ploch, komunikací atd. Jedná se však o menší, izolované a lesem zpravidla zcela obklopené plochy. Lesní krajiny jsou charakteristické pohledovou uzavřeností.

V důsledku různorodých fyzickogeografických podmínek (půd, klimatu, georeliéfu) jsou přirozené lesy tvořeny mozaikou různých lesních typů, jež se v terénu zákonitě střídají.

Tato mozaika však byla většinou setřena lesním hospodařením zaměřeným na pěstování jehličnatých monokultur. Ty dnes tvoří tři čtvrtiny lesů. Pouze místy, zejména na extrémních stanovištích, se vyskytují přírodě blízké porosty, z části ponechané samovolnému vývoji.

Lesozemědělské krajiny

Jedná se o přechodný krajinný typ, charakteristický střídáním lesních a nelesních stanovišť. Zastoupení ploch porostlých dřevinnou vegetací kolísá mezi 10 % až 70 %. Jsou to polohy zemědělsky méně úrodné či stanovištně abnormálně pestré.

Z hlediska druhové rozmanitosti patří lesozemědělské krajiny mezi bohaté. Nacházejí se zde druhy vázané na lesní prostředí i na nelesní stanoviště a celá škála biotopů.

Krajiny tvoří mozaika lesních a zemědělských ploch, jejichž vzájemný poměr je lokálně velmi proměnný (místy převažují lesní, místy nelesní formace). Lesozemědělské krajiny zahrnují i menší vodní plochy, území vesnic a ostatní plochy.

Ze zemědělských kultur převažují pole, v podhorských oblastech se významně uplatňují louky a pastviny s různou intenzitou hospodářského využití. V teplejších oblastech se místy uplatňují i intenzivní ovocné sady.

Naprostá většina lesů je intenzivně hospodářsky využívána a převažují v nich stanovištně nepůvodní druhy jehličnanů. Významným refugiem stanovištně původních druhů je, kromě zbytků přirozených lesů, rozptýlená vegetace v krajině. Krajiny mají charakter převážně polootevřený. Na území Královéhradeckého kraje převažují.

Zemědělské krajiny

Zemědělské krajiny jsou krajiny silně pozměněné zemědělstvím. Jejich využití je však stále velmi závislé na přírodních podmínkách. Původní vegetační pokryv (zpravidla les) byl ve většině zemědělských krajin nahrazen kulturními biotopy (pole, louky, pastviny, ovocné sady, vesnická sídla). Zemědělské krajiny tedy tvoří především bezlesé formace. Biotopy zemědělské krajiny, podmíněné činností člověka, by po jejím ukončení zanikly. Jejich vznikem a dlouhodobým udržováním se však výrazně zvýšila druhová biodiverzita krajiny.

Zemědělské krajiny jsou minimálně z 90 % tvořeny výše zmíněnými zemědělskými biotopy. Nedílnou součástí zemědělské krajiny jsou i vesnická sídla a dále plochy porostlé dřevinnou vegetací, tj. háje, skupinky dřevin, solitéry a liniové porosty (větrolamy, břehové porosty, porostlé meze a kamenice, aleje u cest apod.).

Ze zemědělských kultur výrazně převládá orná půda. V podhorských oblastech se významněji uplatňují i trvalé travní porosty (louky a pastviny). Intenzita zemědělského využití kolísá od intenzivního využití velkých polí a sadů po extenzivně využívané či přírodě blízké využívání luk, pastvin a sadů. Krajiny mají charakter otevřený. Převažují v jihozápadní polovině Královéhradeckého kraje.

Krajiny s výrazným zastoupením vodních ploch

Jsou charakteristické výrazným zastoupením vodních ploch. Charakter a způsob využití krajiny v okolí vodních ploch je zpravidla totožný s lesozemědělskými krajinami, odlišný je vyšší podíl mokřadních společenstev a rákosin. Vybudování každé významnější

vodní plochy je významný zásah do přírodního prostředí a vede k likvidaci původních společenstev. Vodní plocha, je-li vhodně uspořádána, se však postupem času začlení do okolní krajiny a je osídlena vodními a mokřadními společenstvy. Přiměřeně velká a vhodně využívaná vodní nádrž se tak postupem času stává obohacením krajiny.

Krajiny urbanizované

Pro urbanizovanou krajinu je charakteristická výrazná převaha zástavby nad přírodními složkami. V urbanizovaných krajinách je třeba přírodním složkám věnovat mimořádnou pozornost.

Krajiny izolovaných kuželů

Izolované kužele mají převážně okrouhlý tvar, zahrnují strmý vrchol i mírnější úpatí. Zpravidla vystupují z běžného reliéfu pahorkatin s plochými temeny. Velkou většinou jsou tvořeny neovulkanickými kužely - lakolity vypreparovanými z okolních měkkých hornin.

Tato krajina je charakteristická pro severozápadní část území kraje v okolí Jičína, zvanou Český ráj. Výjimečný je svorový vrchol Sněžky v Krkonoších. Příkré svahy sopečných kuželů jsou převážně zalesněné a nevhodné k zástavbě. Převažuje protierozní a půdoochranná funkce lesních porostů.

Krajiny skalních měst

Krajiny skalních měst jsou tvořeny tektonicky zdviženými a rozpukanými pískovci rozčleněnými následnou hloubkovou erozí vodních toků. Charakteristický je reliéf skalních věží, stěn a skalních soutěsek, kaňonů. Krajiny skalních měst jsou typické členitým reliéfem s převýšením 75 - 250 m.

Tato krajina je na území kraje zastoupena v jeho severozápadní části, v okolí Jičína, a v broumovském výběžku. Jedná se o specifická, velmi hodnotná a atraktivní území, kde se doporučuje velmi přísná ochrana a zásahy je vhodné omezit na minimum. Převažuje protierozní a půdoochranná funkce lesních porostů.

Při vymezování oblastí se shodným typem krajiny bylo vycházeno ze zásad Evropské úmluvy o krajině aplikovaných na území ČR v oborových dokumentech a materiálech na úrovni ČR s konkretizací pro území kraje na základě znalostí jeho území a se zohledněním požadavků Konceptce ochrany přírody a krajiny Královéhradeckého kraje. Cílové charakteristiky krajiny byly koordinovány se schválenými nebo rozpracovanými dokumenty územního plánování sousedních krajů.

Na území Královéhradeckého kraje lze nalézt 12 oblastí krajinného rázu, které se od sebe odlišují svými specifickými znaky (charakteristikami krajinného rázu) a které tvoří základní jednotku prostorové a charakterové diferenciací krajiny. Jedná se o oblast Krkonoše, Broumovsko, Podkrkonoší, Náchodsko, Český ráj, Cidlinsko, Mladoboleslavsko, Královéhradecko, Opočensko, Třebechovicko, Orlicko a Vamberecko.

Krkonoše

Krkonoše se rozprostírají v severní části Královéhradeckého kraje. Celé území spadá do Krkonošského národního parku Krkonoše. V Krkonoších se nachází nejvyšší pohoří v České republice.

Téměř veškerá plocha lesů v nadmořské výšce 400 – 800 metrů byla v minulosti vytěžena a nahrazena smrkovými monokulturami, nebo zemědělskou půdou, dnes již jen se zbytky extenzivních květnatých luk. Typické je drobné členění pozemků – cestami a mezemi, dnes s porosty dřevin. Zbytky listnatých a smíšených lesů se ve větší míře zachovaly v oblasti Rýchor. V nadmořské výšce 800 – 1200 metrů byly původně smíšené a smrkové horské lesy. Převažoval smrk s příměsí buku a jeřábu, tyto dřeviny byly nahrazeny smrkovými monokulturami. Část ploch byla přeměněna na horské louky s rozptýlenou zástavbou typických roubenek. V oblasti nad horní hranicí lesa tvoří vegetační pokryv porosty kleče, smilkové louky a vrcholová rašeliniště připomínající severskou tajgu a doby ledové. Na nejvyšších, vzájemně izolovaných vrcholcích Krkonoš je vegetace zastoupena keřičky borůvek, brusinek, vlochině, vřesu a šichy oboupohlavné. Výrazným fenoménem krkonošské květeny jsou místa s mimořádně bohatou skladbou stovek druhů cévnatých rostlin se vzácnými endemickými druhy.

Hlavním typem osídlení období se stala lesní lánová ves. Je pro ni charakteristická plužina s dlouhými lánovými záhumenicemi. Jednotlivé usedlosti jsou situovány podél cesty a potoků, zástavba nepřekračuje hranu údolí. Dalším typem osídlení je rozptýlená zástavba. Charakter rozptýleného osídlení (soliterních objektů) zůstal ve vyšších polohách hor stále zachován a spolupodílí se na charakteristickém rázu Krkonoš. Zejména ve východní části Krkonoš jsou výrazně zastoupeny luční enklávy s rozptýlenou až soliterní formou zástavby, případně rozptýlenou formou zástavby na lučinatých svazích údolí. Je zachováno také členění zemědělské krajiny kamennými snosy a cestami. Vysoké kamenné meze jsou zachovány i v lučních enklávách.

Pro zástavbu jsou charakteristické především dřevěné - roubené, poloroubené a bedněné stavby. Jejich výrazné množství, zchovalost a architektonická hodnota patří k jedinečnému bohatství Krkonoš.

Broumovsko

Broumovskou oblast lze rozdělit do tří podoblastí krajinného rázu, tj. 2a Broumovská kotlina, 2b Policko a 2c Žacléřsko-Jestřebí hory.

Broumovská kotlina se rozprostírá ve východní části Broumova. Oblast je charakteristická lesozemědělskou a zemědělskou krajinou. Její východní hranice zaujímá lesní krajinu.

Policko se nachází v centrální části Broumova a zaujímá nejvýznamnější část, tj. Adršpaško-Teplicko. Lesozemědělskou krajinu doplňuje krajina skalních měst.

Žacléřsko-Jestřebí hory se rozprostírají v lesozemědělské krajině. Tato podoblast je tvořena poměrně úzkým pásem, který vytváří hranici mezi Broumovskem a oblastí Podkrkonoší.

Broumovsko je charakteristické svou malebnou krajinou hor a údolí, skal a roklí, mozaikou lesů a luk, pastvin a polí. Je to krajina zabydlená a po staletí umně obhospodařovaná. Oblast má bohatou historii, její lidové stavby jsou v architektuře pojmem. Vyváženým obhospodařováním a hodnotným stavitelstvím vznikla svěbytná, harmonická, ekologicky a esteticky vyvážená krajina, pro niž je příznačná pestrost a prolínání krás přírody a historie. Broumovsko je známé především svými přírodními krásami. Mezi nejznámější část patří Adšpašsko-teplické skály, toto skalní město patří mezi největší ve střední Evropě. Dalším neméně zajímavým a významným místem jsou Broumovské stěny. Leží tu rovněž více než 300 evidovaných lokalit vzácných druhů rostlin a živočichů i zajímavých jevů neživé přírody. Broumovsko je zároveň mimořádně cenné svými kulturními památkami.

Podkrkonoší

Tato oblast se rozprostírá na poměrně velkém území. Osou území, které charakterizuje převážně lesozemědělská krajina, je řeka Labe. Přibližně v jižní a v centrální části je krajina zemědělská a lesní. V severní části se rozprostírá Podkrkonošská pahorkatina, lze zde nalézt vlivy krkonošské oblasti. Půdy jsou zde průměrné až podprůměrné kvality, a proto na těchto půdách převažují louky a pastviny.

Jižní část oblasti kolem údolí Labe u Dvora Králové nad Labem je převážně zastoupena zemědělskou půdou. V minulosti došlo k poměrně velkému zásahu do krajiny intenzivním obhospodařováním a vytvořením velkých obhospodařovaných celků. Zánikem remízků a liniových prvků zeleně v krajině se změnilo vnímání krajiny.

Náchodsko

Náchodsko je poměrně malá oblast nacházející se ve východní části kraje. Z hlediska krajinného typu se celá oblast vyskytuje v lesozemědělské krajině. Pro Náchod a okolí je charakteristická zvlněná až kopcovitá krajina s množstvím vyhlídek do kraje.

V okolí Náchoda se zachovaly větší lesní celky místy s přirozenou dřevinnou skladbou (bučiny), v ostatní části je lesnatost poměrně nízká, lesy jsou maloplošné, rovnoměrně rozptýlené po krajině a převážně smrkové. Náchodsko je hraniční oblastí (hraničí s Polskem), to ovlivňuje i vnímání krajiny. Dochovala se zde celá řada staveb vojenského opevnění, vojenských stanovišť, bunkrů a pevností.

Český ráj

Tato oblast je z hlediska krajinných typů poměrně pestrá, nachází se zde lesozemědělský, zemědělský typ, krajina skalních měst, severovýchodně a jihovýchodně krajina izolovaných kuželů a částečně i krajina s výrazným zastoupením vodních ploch.

Území je poměrně zachovalé a nalézá se zde celá řada zvláště chráněných území (přírodních památek a přírodních rezervací). Mezi nejznámější zvláště chráněná území patří přírodní rezervace Prachovské skály. Prachovské skály tvoří významnou dominantu v krajině.

V severozápadní části zasahuje okrajově CHKO Český ráj, který je nejstarší chráněnou krajinnou oblastí v České republice. Na tomto území se snoubí rozmanitost přírodních krás s bohatými historickými památkami.

Cidlinsko

Zaujímá poměrně velké území kraje. Krajinné typy jsou zastoupeny lesozemědělskou a zemědělskou krajinou, nachází se zde i lesní krajina a na jihu území i krajina s výrazným zastoupením vodních ploch.

Hlavními toky Cidlinska je Cidlina a Chrudimka. Dostatek vláhových podmínek a poměrně kvalitních půd předurčil území pro zemědělství. Oblast je tvořena zkulturnělou krajinou orných půd, lesní porosty jsou situovány na menších plochách.

Mladoboleslavsko

Tvoří západní cíp Královéhradeckého kraje a je zastoupeno lesní, lesozemědělskou, zemědělskou krajinou. Krajina je výrazně zastoupena vodními plochami, které jsou tvořeny převážně menšími či většími rybníky, které spoluvytvářejí harmonické měřítko v krajině.

Královéhradecko

Tato oblast je situována v jižní části kraje. Je zastoupena zemědělským typem krajiny a urbanizovanou krajinou krajského města. Území se nachází v údolí řeky Labe a částečně i Orlice, která se v centru města vlévá do Labe.

Osídlení zájmového území bylo limitováno přírodními podmínkami, především vodním režimem řeky Orlice. I v současné době jsou na území patrná stará ramena Orlice. Osídlení se proto již od prehistorických dob soustřeďovalo na vyvýšená místa, mimo dosah tekoucích i spodních vod, které kolísaly v závislosti na vývoji klimatu.

Lze tu nalézt mnoho přírodních, kulturních, historických a estetických znaků v krajině. Jelikož se jedná o krajské město jsou zde i plochy pro průmysl, občanské vybavení, obchody apod., tyto prvky spoluvytvářejí obraz urbanizovaných ploch v krajině a působí rušivě.

Opočensko

Opočensko je tvořeno krajinou zemědělskou a lesozemědělskou. Jaroměř je charakterizovaná jako krajina urbanizovaná. Krajina na Českoskalicku je zastoupena vodními plochami (vodní nádrž Rozkoš). Poloha v podhůří Orlických hor předurčuje charakter krajiny, krajina je kopcovitá a poměrně členitá, je tvořena převážně zemědělskou půdou. Z hlediska urbanizace se zde nacházejí převážně menší města. U některých vesnic můžeme nalézt poměrně dochované plůžiny polí, které spoluvytvářejí harmonické měřítko v krajině.

Třebechovicko

Třebechovicko je oblast, která je situována v údolí řeky Orlice. Řeka předurčuje charakter krajiny. Nachází se zde převážně krajina lesní, ve středu oblasti je krajina lesozemědělská a v severovýchodní části lze nalézt krajinu zemědělskou. Řeka Orlice je velmi cenným přírodním znakem v území. V některých částech území vytváří meandry, kde můžeme nalézt charakteristickou skladbu lužních a nivních společenstev.

Orlicko

Orlicko můžeme rozdělit na dvě podoblasti, a to: Orlické hory a Podorlicko.

Celá *podoblast Orlické hory* spadá do CHKO Orlické hory, která byla vyhlášena 28.12.1969. CHKO Orlicko je pozoruhodně zachovalý krajinný celek tvořený hřebenem Orlických hor a podhůřím. Nejvyšším vrcholem je Velká Deštná dosahující 1 115 m n. m. Nejzachovalejší část tvoří údolí řeky Divoké Orlice, která v přírodní rezervaci Zemská brána bouřlivě proráží horský hřeben, hlubokou soutěsku s obnaženými rulovými skalisky a balvany.

Hlavním důvodem vyhlášení CHKO Orlických hor je ochrana a uchování harmonicky vyvážené krajiny, kde se vynikajícím způsobem snoubí prvky přírodní s dlouhodobou činností a působením člověka. Najdeme zde pestrou mozaiku dochovaných ekosystémů (lesy s přirozenou dřevinnou skladbou, rašeliniště, mokřady, polokulturní louky, remízky i meze) se značnou koncentrací výskytu chráněných druhů rostlin i živočichů. Prameniště a toky ostatních svahových mokřadů a potoků vytvářejí mozaiku velmi zachovalých ekosystémů údolních louček, cenná jsou hřebenová rašeliniště. Pro Orlické hory je typický i charakter osídlení s lidovou architekturou a dalšími památkami v malebných vesničkách v podhůří.

Podorlicko je podoblast, která je ovlivňována reliéfem Orlických hor (přechod mezi Orlickými horami a Opočenskem). Je charakterizováno převážně lesozemědělskou krajinou, částečně zde můžeme nalézt krajinu lesní. Nenachází se zde větší urbanistická centra.

Orlické hory a Podorlicko patří mezi největší turisticky významná území v Královéhradeckém kraji (okolo 1 000 km²). Nachází se na jihovýchodě kraje. Na jihu toto území vytváří krajskou hranici s Pardubickým krajem a na východě státní hranici s Polskem. Do tohoto území patří 83 obcí, z nichž největší je město Rychnov nad Kněžnou (11 682 obyvatel).

Vamberecko

Charakter krajiny je podobný jako u Orlicka, krajina je zde členitá, z hlediska krajinných typů je krajina lesozemědělská, zemědělská, částečně lesní. Území Rychnovska je charakterizováno krajinou urbanizovanou. Nejvýznamnější krajinnou dominantou zde je Jahodová hora (505 m n. m.).

Případnou nerealizací koncepce by nedocházelo k další fragmentaci krajiny a nebyla by právně zakotvena ochrana navržených krajinných typů.

2. 9 Obyvatelstvo

Královéhradecký kraj svojí rozlohou zaujímá šest procent území České republiky a v roce 2005 zde žilo více než pět procent obyvatel České republiky, což představuje 9. plošně nejmenší a nejméně lidnatý kraj. Hustota zalidnění je v porovnání s celorepublikovým průměrem nižší. Vyšší než celorepublikový je průměrný věk populace kraje. Podíl městského obyvatelstva je mírně pod republikovým průměrem. Na konci března roku 2008 žilo v Královéhradeckém kraji celkem 552 850 obyvatel.

Vývoj hustoty osídlení v případě, že by nedošlo k realizaci posuzované koncepce nelze objektivně určit. Pravděpodobně by však nedošlo k celkovému zlepšení životních podmínek území, a tím ani k přílivu nových obyvatel do kraje.

2. 10 Hluková situace

Vzhledem k charakteru a cílům zpracovávané dokumentace ZÚR a s tím i spojeným počtem a rozsahem posuzovaných lokalit není nutno individuálně posuzovat hlukovou situaci u každé dotčené lokality.

Obecně platí, že dominantně se na hlukovém zatížení území (posuzovaných lokalit) podílí dopravní hluk vyvolaný silniční dopravou na veřejných pozemních komunikacích. Lokálně lze jako dominantní zdroj hluku vyhodnotit hluk vyvolaný železniční dopravou a hluk vyvolaný průmyslovými areály.

Akustické posouzení ZÚR je nutno posoudit ze dvou hledisek:

a) na základě ÚR vznikne prostor pro vznik nového chráněného venkovního prostoru, chráněného venkovního prostoru staveb, popř. chráněného vnitřního prostoru staveb, proto je nutno zajistit, aby posuzované plochy, kde budou změny ÚR realizovány, nebyly umístěny do území zasaženého nadlimitní hladinou hluku (viz. kapitola Důsledky pro posouzení).

b) na základě ÚR vznikne prostor pro realizaci záměrů (dopravní komunikace, průmyslové zóny, technická infrastruktura), s jejichž provozem je spojena i tvorba hlukových emisí, které mohou mít vliv na změnu hlukové situace, proto je nutno posoudit vliv těchto nových emisí hluku na nejbližší chráněný venkovní prostor, chráněný venkovní prostor staveb a chráněný vnitřní prostor staveb, tzn. aby změna ÚR neměla negativní vliv na hlukovou situaci v dotčené lokalitě a hluk z provozu realizovaných záměrů byl v souladu s hygienickými limity (viz. kapitola Důsledky pro posouzení).

Budoucí vývoj hlukové situace bude odvislý od rozložení stacionárních i mobilních zdrojů hluku v území. Vývoj bez provedení předkládané dokumentace se jeví spíše jako negativní, neboť by nedošlo k eliminaci současných zdrojů hluku především z dopravního zatížení.

2. 11 Kvalita ovzduší

Základním obecným podkladem pro hodnocení současného imisního zatížení uvažovanými škodlivinami jsou výsledky pozadového imisního měření. Imisní situace přímo v posuzované lokalitě není trvale sledována.

Ve sdělení odboru ochrany ovzduší MŽP o hodnocení kvality ovzduší, uveřejněném ve Věstníku MŽP, 2009, částka 3 jsou uveřejněny oblasti se zhoršenou kvalitou ovzduší.

Měřicí stanice nacházející se v Královéhradeckém kraji reprezentující imisní situaci pro běžně sledované škodliviny jsou:

Pro oxid dusičitý (NO₂)

V Královéhradeckém kraji se monitoring oxidu dusičitého v roce 2008 prováděl těchto měřících stanicích: Hradec Králové (Sukovy sady, Brněnská), Velichovky, Šerlich, Rychnov nad Kněžnou, Krkonoše, Trutnov a Vrchlabí.

Maximální hodinová imisní koncentrace naměřená v letech 2001-2008 na těchto stanicích byla 200,7 µg/m³, 98 % kvantil činil 102,9 µg/m³. Denní maximum v těchto letech

dosahovalo hodnoty $198,0 \mu\text{g}/\text{m}^3$, hodnota roční průměrné koncentrace (tj. roční aritmetický průměr) byla $42,2 \mu\text{g}/\text{m}^3$.

Pro suspendované částice frakce PM₁₀

V Královéhradeckém kraji se monitoring PM₁₀ provádí na těchto měřicích stanicích: Hradec Králové (Sukovy sady, Brněnská), Velichovky, Šerlich, Rychnov nad Kněžnou, Orlické hory, Krkonoše, Trutnov a Vrchlabí.

Maximální hodinová imisní koncentrace naměřená v letech 2001-2008 na těchto stanicích byla $510,0 \mu\text{g}/\text{m}^3$, denní maximum v těchto letech dosahovalo hodnoty $238,0 \mu\text{g}/\text{m}^3$. 98 % kvantil činil $181,0 \mu\text{g}/\text{m}^3$. Hodnota roční průměrné koncentrace (tj. roční aritmetický průměr) byla $41,2 \mu\text{g}/\text{m}^3$.

Pro oxid siřičitý (SO₂)

V Královéhradeckém kraji se monitoring SO₂ provádí na těchto měřicích stanicích: Hradec Králové (Sukovy sady, Brněnská), Velichovky, Šerlich, Rychnov nad Kněžnou, Orlické hory, Krkonoše, Trutnov, Vrchlabí a Slavný.

Maximální hodinová imisní koncentrace naměřená v letech 2001-2008 na těchto stanicích byla $258,3 \mu\text{g}/\text{m}^3$, denní maximum v těchto letech dosahovalo hodnoty $86,5 \mu\text{g}/\text{m}^3$. 98 % kvantil činil $40,5 \mu\text{g}/\text{m}^3$. Hodnota roční průměrné koncentrace (tj. roční aritmetický průměr) byla $14,3 \mu\text{g}/\text{m}^3$.

Pro oxid uhelnatý (CO)

V Královéhradeckém kraji se monitoring CO provádí pouze na dvou měřicích stanicích, a to v Hradci Králové v Sukových sadech a na Brněnské.

Maximální hodinová imisní koncentrace naměřená v letech 2001-2008 na těchto stanicích byla $4100,8 \mu\text{g}/\text{m}^3$, denní maximum v těchto letech dosahovalo hodnoty $2679,8 \mu\text{g}/\text{m}^3$. 98 % kvantil činil $1656,3 \mu\text{g}/\text{m}^3$. Hodnota roční průměrné koncentrace (tj. roční aritmetický průměr) byla $520,1 \mu\text{g}/\text{m}^3$.

Benzen

V Královéhradeckém kraji se monitoring benzenu provádí pouze na měřicích stanicích v Hradci Králové (Sukovy sady, Brněnská).

Maximální hodinová imisní koncentrace naměřená v letech 2001-2008 na těchto stanicích byla $39,6 \mu\text{g}/\text{m}^3$, denní maximum v těchto letech dosahovalo hodnoty $33,6 \mu\text{g}/\text{m}^3$. 98 % kvantil činil $8,4 \mu\text{g}/\text{m}^3$. Hodnota roční průměrné koncentrace (tj. roční aritmetický průměr) byla $41,3 \mu\text{g}/\text{m}^3$.

Pro posouzení úrovně znečištění ovzduší v předmětné lokalitě lze rovněž použít hodnoty uvedené v rozptylové studii zpracované v rámci návrhu krajského programu snižování emisí Královéhradeckého kraje (příloha J). Rozptylová studie hodnotila stávající stav prezentovaný rokem 2001 a výhledový stav k roku 2010.

Do výpočtu byly zahrnuty všechny zdroje typu REZZO 1, 2, 3 a 4 z Královéhradeckého kraje a zdroje ze sousedních krajů v pásmu minimálně 5 km od hranice kraje.

Níže textu jsou uvedeny maximální hodinové imisní koncentrace NO₂ pro stávající (2001) a výhledový (2010) stav, průměrné roční imisní koncentrace NO₂ pro stávající a výhledový stav a průměrné roční imisní koncentrace benzenu pro stávající stav.

Imisní koncentrace PM₁₀ nebyly v rozptylové studii zpracované v rámci návrhu krajského programu snižování emisí uvažovány.

Z prezentace vypočtených imisních koncentrací byly odečteny následující hodnoty koncentrací znečišťujících látek v Královéhradeckém kraji:

Tabulka č. 1: Koncentrace znečišťujících látek v Královéhradeckém kraji

	Benzen	NO ₂	
	2001	2001	2010
Průměrné roční imisní koncentrace znečišťujících látek v µg/m ³	0 - 0,8	0 - 4	0,2 - 1,4
Průměrné hodinové imisní koncentrace znečišťujících látek v µg/m ³		0 - 200	5 - 50

Budoucí vývoj imisní situace bude odvislý od rozložení stacionárních i mobilních zdrojů znečišťování ovzduší v území. Míra spalování fosilních paliv v domácích topeništích, průmyslové zdroje na tuhá paliva a automobilová doprava bude určovat budoucí imisní situaci Královéhradeckého kraje. Vývoj bez provedení předkládané dokumentace se jeví spíše jako negativní. Koncepce předpokládá snížení emisní zátěže po realizaci navržených přeložek jednotlivých obcí.

2. 12 Dobývací prostory nerostů, chráněná ložisková území

Královéhradecký kraj není územím příliš bohatým na suroviny, zejména zde nejsou téměř žádné zdroje rud a jen omezené množství energetických surovin. Největší surovinové bohatství tvoří ložiska písků a štěrkopísků, cihlářské hlíny, kameniva a sklářských písků. Z ostatních surovin je nejvýznamnější dolomit.

V současné době se na území Královéhradeckého kraje nachází 112 bilancovaných výhradních ložisek nerostných surovin. Dále se na území kraje nachází ložiska vápence a polodrahokamů. V regionu je dále evidováno 28 využívaných nevýhradních ložisek a 33 nevyužívaných nevýhradních ložisek.

V kraji je stanoveno celkem 65 chráněných ložiskových území o celkové ploše 93,09 km². Nejvíce CHLÚ je stanoveno pro cihlářské suroviny, stavební kámen a štěrkopísek.

V dřívějších dobách se hlubinně těžilo černé uhlí na Trutnovsku. Lokálně se na území Královéhradeckého kraje nacházejí historická ložiska rud.

Změny těchto charakteristik území po realizaci koncepce se nepředpokládají.